

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Відділення поліції № 3 Полтавського районного
управління поліції Головного управління
Національної поліції в Полтавській області
27.05.2025

м. Київ, 2025

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 27.05.2025 групою НПМ здійснено відвідування відділення поліції № 3 Полтавського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Полтавській області (далі – відділення поліції, ВП) (фото 1, 2).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Коноплястий Сергій Миколайович – заступник начальника відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Яковенко Віра Сергіївна – представник громадської організації;

Черпаков Генадій Валерійович – представник громадської організації.

Відділення поліції є структурним підрозділом Полтавського районного управління поліції ГУНП в Полтавській області, яке забезпечує реалізацію повноважень Національної поліції на території Новосанжарської селищної, Драбинівської та Нехворощанської сільських територіальних громад.

ВП розташоване за адресою: Полтавський р-н., смт. Нові Санжари, пл. Перемоги, 1.

Керівництво: Сліпченко Євгеній Петрович – начальник відділення поліції.

Відвідування відбулося у присутності Нечепуренко Наталії Миколаївни – старшого інспектора з особливих доручень відділу уповноважених з контролю за дотриманням прав людини в поліцейській діяльності (з дислокацією в Полтавській області) Управління дотримання прав людини Національної поліції України.

У рамках покращення якості надання поліцейських послуг позитивним прикладом стало впровадження у відділенні поліції моделі «Front-office», що забезпечило створення відкритого й зручного простору для громадян. Такий підхід сприятиме підвищенню довіри до поліції, забезпечуватиме процес взаємодії населення з правоохоронцями більш прозорим і доступним.

На службових кабінетах працівників поліції наявні таблички з номерами, назвами відділів, зазначенням посад і прізвищами співробітників.

У відповідності до вимог Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2018 № 1026, у відділенні поліції встановлено 16 камер відеоспостереження з можливістю архівації даних не менше 30 діб.

Відповідно до статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, в посадових інструкціях службових осіб відділення поліції зазначена інформація про заборону катувань.

У приміщенні відділення поліції облаштовано укриття, є наявний запас питної води, аптечка, лави для сидіння тощо.

Протягом 2025 року співробітниками відділення поліції, в межах кримінального процесуального законодавства, на підставі ухвал слідчого судді (суду) про дозвіл на затримання та тримання під вартою затримано трьох осіб.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування відділення поліції групою НІПМ здійснено 19.04.2024.

За підсумками попереднього відвідування керівництву відділення поліції було надано такі рекомендації:

забезпечити належне ведення Журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених осіб;

створити відповідні умови для вільного доступу до приміщень відділення для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

Рекомендації, надані за результатами попереднього відвідування, не виконані, а виявлені порушення залишаються неусуненими. Крім того, під час поточного відвідування зафіксовано нові факти порушень прав людини і громадянина.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

1. Упродовж 2025 року до відділення поліції надійшло 78 повідомлень громадян щодо можливих неправомірних дій працівників поліції, в тому числі, що стосувалися фактів побиття (нанесення тілесних ушкоджень), застосування спеціальних засобів, незаконного затримання тощо.

У порушення вимог частини 4 статті 216 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) та частини 3 статті 8 Закону України «Про Державне бюро розслідувань», у відділенні поліції склалася негативна практика розгляду повідомлень про можливі кримінальні правопорушення, вчинені працівниками поліції, без належного інформування відповідного територіального управління ДБР та без реєстрації таких відомостей у Єдиному реєстрі досудових розслідувань (далі – ЄРДР).

Зокрема, 23.01.2025 до відділення поліції надійшло звернення, зареєстроване в Єдиному обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події (далі – ЄО) за № 323 щодо нанесення заявнику тілесних ушкоджень працівниками поліції.

Звернення аналогічного характеру зареєстровані в ЄО та надходили 22.03.2025 за № 1891, 31.03.2025 за № 2070, 20.04.2025 за № 2467, 07.03.2025 за № 1456, 05.04.2025 за № 2215, 04.05.2025 за № 2751, 06.05.2025 за № 2784 та інші.

За результатами розгляду вказаних звернень кримінальні провадження в ЄРДР не реєструвалися, повідомлення до органів ДБР не надсилалися.

Водночас жодне з таких звернення не стало підставою для проведення службового розслідування, викладена у них інформація належним чином не перевірялася, а відповіді заявникам надавалися виключно в порядку, визначеному Законом України «Про звернення громадян».

Такий підхід, за якого дії працівників поліції оцінюються самими працівниками поліції, не може вважатися об'єктивним та суперечить вимогам кримінального процесуального законодавства.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – Європейський комітет) наголошує, що довіра до заборони катувань та жорстокого поводження підривається, коли посадовці, відповідальні за такі дії, уникають покарання. Відсутність швидкої, ефективної реакції на повідомлення про жорстоке поводження створює умови для безкарності та ставить під загрозу правозахисні принципи, підриває основи демократичного суспільства, оскільки відповідальні за розслідування та контроль особи ризикують стати співучасниками цих порушень.

Європейський комітет вважає, що навіть за відсутності формальної скарги органи влади мають бути зобов'язані за законом негайно відкривати кримінальні провадження та здійснювати їх розслідування при надходженні достовірної інформації про неналежне поводження. Для посилення відповідальності слід встановити обов'язок посадовців (поліцейських, керівництва в'язниць тощо) своєчасно повідомляти відповідні органи про такі випадки.

Крім того, Європейський комітет зазначає, що дисциплінарне розслідування є додатковим засобом проти жорстокого поводження і може здійснюватись паралельно до процедури кримінального розслідування. Дисциплінарна провинність кожного відповідного службовця має бути об'єктом систематичного контролю, незалежно від того, чи правопорушення, про яке йдеться, було визнане кримінальним злочином (CPT/Inf(2004)28-part) п. 37)¹.

2. Відповідно до статті 42 Закону України «Про Національну поліцію» працівники відділення поліції для виконання покладених на них обов'язків уповноважені застосовувати вогнепальну зброю, спеціальні засоби, а також заходи фізичного впливу.

Відповідно до частини 6 статті 45 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про застосування до особи спеціального засобу.

¹ <https://rm.coe.int/16806cd08b>.

Незважаючи на наявні факти застосування спеціальних засобів, службовими особами відділення поліції не надано відомостей та документів (рапортів тощо) щодо письмового повідомлення працівниками, які застосовували фізичну силу чи спеціальні засоби, своїх безпосередніх керівників.

Зокрема 12.03.2025 під час оформлення процесуальних документів щодо затримання громадянина Г., співробітниками відділення поліції було застосовано спеціальний засіб, що підтверджується записом особи відповідальної за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих в анкеті опитування поліцейського, який затримав особу. Водночас документи про повідомлення керівника щодо застосування спеціального засобу відсутні, а перевірка обставин, правомірності та порядку його застосування не проводилась.

Інформація про застосування спеціальних засобів, фізичної сили та відсутність належного контролю за їх використанням також підтверджується зверненнями громадян. Зокрема, 20.04.2025 до відділення поліції надійшло звернення, зареєстроване в ЄО за № 2467, щодо застосування до заявника фізичної сили та спеціального засобу — кайданок. Разом з тим документи про повідомлення керівника та перевірку правомірності застосування спецзасобу відсутні, належний розгляд з цього питання не проводився.

Зазначена ситуація зумовлена відсутністю у Національній поліції встановленої процедури ведення облікової документації (журналів, книг тощо) для фіксації випадків застосування спеціальних засобів та заходів фізичного впливу.

Відсутність контролю за законністю та обґрунтованістю використання спеціальних засобів та заходів фізичного впливу підвищує ризик зловживань і порушень прав затриманих. Зазначене ускладнює проведення об'єктивних перевірок та розслідувань, послаблює відповідальність посадових осіб і підриває довіру до правоохоронних органів.

3. Європейський комітет наголошує на трьох ключових правах затриманих осіб: повідомлення третій особі про затримання, доступ до адвоката та медичне обстеження лікарем за власним вибором. Забезпечення цих прав від початку затримання є основною гарантією проти жорстокого поводження, а ефективність контролю посилюється веденням повного дос'є щодо кожної затриманої особи (CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2015), п. 36, 40)².

Статтею 212 КПК України передбачено, що в органі, до складу якого входить підрозділ органу досудового розслідування, мають бути призначені одна або декілька службових осіб, відповідальних за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих.

Під час відвідування встановлено, що керівництво відділення поліції поклало обов'язки службових осіб, відповідальних за перебування та дотримання прав затриманих, на інспекторів-чергових чергової частини відділення поліції.

Попри рекомендації Європейського комітету та вимоги кримінального процесуального законодавства, відповідальні за перебування та забезпечення

² <https://rm.coe.int/16806cea2e>

дотримання прав затриманих відділення поліції неналежно виконують обов'язки, передбачені статтею 212 КПК України. Зокрема, не фіксуються всі дії за участю затриманого, не зазначається час їх початку та завершення, а також особи, які проводили чи були присутні при здійсненні таких дій, поряд з іншими передбаченими обов'язками.

Виконання зазначених обов'язків фактично обмежується лише анкетуванням працівника поліції, який здійснив затримання, фіксацією часу затримання та факту складання протоколу. Встановити всі обставини, пов'язані із затриманням (проведення процесуальних дій, осіб, які їх здійснювали, місця їх проведення, наявність тілесних ушкоджень, факти застосування фізичної сили чи спеціальних засобів тощо), в ході відвідування не вдалося.

4. Підпунктом 11 пункту 3 наказу Національної поліції України від 21.07.2017 № 747 «Про оголошення вироків судів стосовно колишніх поліцейських» визначена необхідність проведення щотижневих комісійних обстеження всіх службових приміщень та транспортних засобів з метою виявлення та вилучення сторонніх предметів, які можуть бути використані для заподіяння тілесних ушкоджень затриманим особам.

Водночас, у супереч зазначеним вимогам, з січня 2025 року у відділенні поліції не здійснюються комісійні обстеження службових приміщень та транспортних засобів.

5. У порушення підпункту 1 пункту 1 розділу VII Інструкції з організації діяльності чергової служби в Національній поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440 (далі – Інструкція з організації діяльності чергової служби), у відділенні поліції кімната для затриманих не функціонує, відповідно до наказу відділення поліції від 01.01.2025 № 72 «Про призупинення роботи кімнати для затриманих в підрозділі», у зв'язку з невідповідністю національним та міжнародним стандартам, а саме відсутністю природного та штучного освітлення (фото 3, 4).

Діяльність кімнати для затриманих у відділенні поліції тимчасово призупинено з метою усунення недоліків. Однак, жодних дієвих заходів щодо відновлення функціонування та приведення умов утримання в зазначеній кімнаті до вимог національних та міжнародних стандартів керівництвом відділення поліції не вжито.

Перебування затриманих осіб у відділенні поліції без поміщення їх до кімнат тимчасового затримання створює ризики утримання їх в умовах несвободи під контролем працівників поліції у непередбачений законом спосіб, незабезпечення необхідним харчуванням, питною водою, вільним доступом до туалету тощо.

У своїх доповідях Європейський комітет зазначає про необхідність забезпечення затриманих осіб харчуванням (мінімум один раз на день повноцінним харчуванням, щось більш суттєве, ніж бутерброд), доступом до

води, туалету. Особи, які повинні провести ніч в місці тримання, мають бути забезпечені чистим матрацом та ковдрами (CPT/Inf(2002)15) п. 47)³.

Порушення права на свободу та особисту недоторканість (стаття 29 Конституції України, стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

6. Відповідно до частини третьої статті 38 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» органи Національної поліції України у встановленому законом порядку зобов'язані за зверненнями територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіональних органів Служби безпеки України доставити до таких територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, Центрального управління або регіональних органів Служби безпеки України осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210, 210⁻¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

За наявною інформацією, отриманою під час відвідування, упродовж 2025 року до відділення поліції надійшло 1249 звернень щодо доставлення осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (далі – ТЦК та СП). Як результат, працівниками поліції до ТЦК та СП було доставлено 194 особи. Водночас стосовно жодної із зазначених осіб протоколи про адміністративне затримання не складалися.

Інформація про неналежне процесуальне оформлення затримань також підтверджується зверненнями громадян. Зокрема, 26.04.2025 до відділення поліції надійшло звернення, зареєстроване в ЄО за № 2585, щодо затримання дільничним офіцером громади особи та її доставлення до табору, який, за словами співробітників поліції, використовується як збірний пункт ТЦК та СП. При цьому протокол про адміністративне затримання працівником поліції складений не був.

Крім того, інформація про утримання особи працівниками ТЦК та СП на території табору міститься також у зверненні, зареєстрованому 31.03.20235 в ЄО за № 2070.

Відсутність процесуального оформлення затримання ставить під сумнів законність дій поліцейських, створює загрозу порушення прав людини та свідчить про системні проблеми у дотриманні вимог законодавства під час здійснення доставлень осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, передбачені статтями 210, 210⁻¹ КУпАП, до ТЦК та СП.

Затримані особи фактично позбавляються свободи без законних підстав і гарантій, передбачених законодавством (права на захист, можливість повідомлення родичів, фіксацію часу затримання). Водночас без офіційного фіксування затримань неможливо здійснювати ефективний моніторинг і розслідування можливих зловживань або порушень.

³ <https://rm.coe.int/16806cd1ec>

Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) неодноразово наголошував, що відсутність належного документування факту затримання, зокрема несвоєчасне або неповне складання протоколу затримання, порушує статтю 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), яка гарантує право на свободу та особисту недоторканність.

У справі *Grubnyk v. Ukraine* (заява № 58444/15)⁴ ЄСПЛ зазначив, що затримання без належного процесуального оформлення, включаючи відсутність протоколу, порушує права особи, гарантовані статтею 5 Конвенції.

Аналогічні порушення ЄСПЛ встановив у справах *Ishkhanyan v. Armenia* (заява № 35701/11)⁵, *Baysayeva v. Russia* (заява № 74237/01)⁶ та багатьох інших.

Порушення прав осіб з інвалідністю (стаття 9 Конвенції про права осіб з інвалідністю).

7. Встановлено факти порушення вимог Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН України В.2.2-40:2018), оскільки будівля відділення поліції не пристосована для відвідування маломобільними групами населення (відсутні покажчики шрифтом Брайля, належним чином не обладнані санітарно-гігієнічні приміщення тощо).

Інші порушення

8. Під час вивчення протоколів про затримання осіб встановлено порушення вимог кримінального процесуального законодавства.

Зокрема, у порушення статті 104 КПК України службові особи відділення поліції у протоколах про затримання не зазначають відомості про час проведення процесуальної дії (складання протоколу).

9. Під час відвідування встановлено випадки неналежного ведення Журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених (далі – журнал), передбаченого пунктом 8 розділу VI Інструкції з організації діяльності чергової служби. Зокрема в журналі не зазначаються ужиті стосовно доставленої особи заходи (складено протокол, відібрано пояснення тощо).

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Головному управлінню Національної поліції України у Полтавській області забезпечити:

1.1. контроль за усуненням порушень, виявлених в ході відвідування відділення поліції.

1.2. проведення службових розслідувань за фактами викладеними у звіті.

⁴ [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22itemid%22:\[%22001-204604%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22itemid%22:[%22001-204604%22]})

⁵ [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-241748%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-241748%22]})

⁶ [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-151199%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-151199%22]})

2. Відділенню поліції № 3 Полтавського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Полтавській області забезпечити:

2.1. внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про кримінальні правопорушення, віднесені до підслідності Державного бюро розслідувань, та невідкладне інформування територіального управління Державного бюро розслідувань відповідно до частини 4 статті 216 КПК України;

2.2. проведення дисциплінарних проваджень за всіма зверненнями (повідомленнями) громадян про можливі неправомірні дії працівників поліції;

2.3. контроль за обліком, законністю та обґрунтованістю використання спеціальних засобів та застосування заходів фізичного впливу;

2.4. належне виконання обов'язків службовими особами, відповідальними за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих, визначених частиною 3 статті 212 КПК України, проводити ефективні систематичні навчання таких осіб;

2.5. проведення щотижневих комісійних обстеження всіх службових приміщень та транспортних засобів з метою виявлення та вилучення сторонніх предметів, які можуть бути використані для заподіяння тілесних ушкоджень затриманим особам;

2.6. відновлення функціонування кімнати для затриманих, умови тримання в якій відповідатимуть національним та міжнародним стандартам;

2.7. дотримання вимог законодавства під час здійснення доставлень осіб, які вчинили адміністративні правопорушення до ТЦК та СП, шляхом процесуального оформлення затримань таких осіб;

2.8. дотримання вимог статті 104 КПК України в частині фіксації у протоколах інформації про час проведення процесуальної дії;

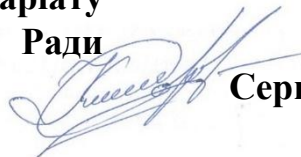
2.9. належне ведення Журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених шляхом фіксації відомостей про ужиті стосовно доставлених осіб заходи;

2.10. доступність приміщень відділення поліції для потреб маломобільних груп населення відповідно до вимог ДБН України В.2.2-40:2018;

Додаток: фотоматеріали на 1 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

Заступник начальника відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Сергій КОНОПЛЯСТИЙ

Додатки до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

